

a zsidó- és a latifundium-kérdést értette) az általános választójogtól várta. Egyébként pedig minden Tisza-ellenes iránnyal szívesen azonosította magát, s Kézjváry politikájában ő ilyet látott. 1906 május elején autá ki az *Új versek*-et, első oty kötetét, melyben új egyénisége saját formában lép a világ elé. A kötet fogautatásában „darabont”-vonatkozásainak is döntő része volt.

A Budapesti Napló 1907-ben más kézre kerüvén, lap nélkül maradt s több irányban kísérletezett, hogy elhelyezkedhessen. Többek közt *A Hét*-re is gondolhatott, mert ebből az időből való Kiss Józsefnek e hozzá intézett füresa levele:

„Kedves fiam, Ady Endre! Az, hogy a leveled goromba, nem bánt; de hogy számár, az bosszant. Én mindig nagyon okos embernek tartottalak és mindig nagyon szerettelek bogaraidal együtt. Én írtam rólad az első kedves sorokat az irodalomban és én dícsértem legjobban, ha szépet produkáltál. Nyilván apró röfögő állatok mindenfelét sügtak be rólam neked. Ugyanezt cselekedték nálam, de engem bajos beugratni. Ha jösz, szívesen látlak, ha nem jösz, egyen meg a fene. Mindig szerető öreg apád Kiss József.”

Ez a fajta kedélyeskedés nem tetszett-e Ady-nak, vagy más oka volt reá? — a *Hé*hez nem szegődött el. Próbálkozott a *Budapesti Hírlap*nál is; megvan Rákosi Jenő levele, mely terminust tűz ki látogatására; de Ady nem ment el hozzá. Keresett kapcsolatot a *Népszavá*vál is. Öccse többféleképen is tudja indokolni e lépését s politikai rokonszenvét is fölemlíti. Mindamellet nem tagadja el, sőt tudtunkkal ő állapítja meg először azt a tény, hogy proletár-verseit csak ettől kezdve írta. Vagyis balfelé való „orientációja” nem egészen s nem kizárólag belső okból magyarázandó.

Mindenki előtt ismeretes, hogy végül is a *Nyugat* közelékében talált állandó elhelyezkedésre. Megélhetése folyóirattól függött s főképp Hatvany Lajosnak volt anyagilag lekötelezve. Ennek ellenére jó viszonyban, úgy látszik, csak akkor voltak, mikor nem látták egymást: „valószínűleg mind a kettőjükben volt valami olyan vonás, amely a személyes találkozás során kölcsönös averziót váltott ki” — mondja

az életrajzíró. Az 1910 őszén aláírt szerződés szerint csaknem egész irodalmi működését s minden verses és prózai munkájának kiadói jogát lekötötte a Nyugat rt.-nak havi 400 korona tiszteletdíjért.

Nem követjük tovább az életrajz adatait. Nagyrészt tudott dolgokról van már szó ezek után, vagy pedig olyan magánügyekről — mint házassága —, melyek az életrajzíró hosszan leköthetik ugyan, de a mi kizárólag irodalmi érdeklődésünk körén kívül esnek. 1912 óta egyre sűrűbben fordul elő életállomásai jegyzékében a „szanatórium”, a † jel pedig 1919 január 27. napja előtt áll.

A „Nemzeti Tanács” a forradalom költőjét üdvözölte benne. Öccse szerint jól tudta, hogy nem irodalmi, hanem politikai okoknak köszönheti ezt; s fájlalta is; és nagyobb örömmel fogadta volna a Kisfaludy-Társaság elismerését, mert abban *irodalmi* méltányolást érzett volna. Ebben azonban tévedett. Mindenki jól tudja, hogy a Kisfaludy-Társaságnak, ha egyébként hajlott volna is reá, éppen *politikai* okokból lehetetlen volt Ady Endrét taggá választania.

Utolsó hónapjai különben, úgy látszik, a késő kiábrándulás (vagy talán inkább kijózanodás?) balvégzetével teljesek. A forradalomról, melynek kormányában barátai — Jászi, Garami, Kunfi, Szende — ültek, a Pogány Józsefek fokozatos térnyerését tapasztalva, ismételtlen hangoztatta, hogy ez nem az ő forradalma. Egész életében filozemita volt, de már a háború alatt aggályosan nézte a zsidóság szüntelen invázióját s aggodalmának, kivált Ágoston Péter ismeretes könyvével (A zsidók útja) kapcsolatban többször kifejezést adott. Zsidó részről ezzel a sovinizmus vádját vonta magára!

Jegyezzük ki az érdekes adatokban bővelkedő könyvből még ezt az egyet. Ady érzése szerint az akadémikus írók közül Lévy József és Kozma Andor tanúsították vele szemben a legnagyobb megértést és jóindulatot s „a Tisza-pártiságot csak Kozma Andornak tudta megbocsátani.” *thj.*

Magyar húnmondák képekben. Ősi mondakincsünknek a húnok történetéhez fűződő köre, bár nemzeti

Utaltatás
Közvetlen

költészetünkben már régen megtalálta klasszikus feldolgozását, művészeinket aránylag kevésbé ihlette meg s így ez az ifjúság lelkebe is csak olvasmányok, nem pedig művészi átélésből fakadó eleven szemlélet útján juthatott el. Pedig a sok elterjedt, idegen tárgyú képeskönyv anyagán kívül a fejlődő, fiatal magyar lelkek természetes táplálékul kínálkoznak a hűnmondák — vélekedjünk bármiként is azok eredetéről — nemcsak mint nemzetünk őstörténetének mondákkal átszótt képei, hanem mint a néplelek zárt egészbe olvadó, művészi megnyilatkozásai is. Éppen ezért örömmel kell üdvözlőnk e képes albumot, mely Helbing Ferenc tizenégy, magyar-
 rázó szöveggel ellátott képét nyújtja a Rigler József Ede papírneműgyár r.-t. kiadásában. Még többet ad, mint amennyit a cím elárul, amennyiben a képek fele a magyar honfoglalási mondakört is felöleli, sőt befejezésül Szent István és Szent László alakja is helyet talál benne. A képek kiválasztásánál a történeti szempont volt az uralkodó, de azért a nagy művészeink alkotásaiból amúgy is jól ismert jelenetek helyett fel lehetett volna venni a hűnmondák egyes kevésbé ismert, de nem kevésbé költői, művészi ábrázolásra meg éppen nagyon alkalmas részleteit, így pl. az Akvileja elfoglalásával kapcsolatos gólya-mondát, vagy a honfoglalási mondakörből a Botond-mondát. Sajnos, a kísérő magyar-
 rázó szövegek nem felelnek meg teljesen a célnak: egyes helyeken a képekben ábrázolt mondai vagy történeti jelenetek színesebb és elevenebb leírása helyett valóságos száraz adathalmazt nyújt, holott az egész sorozat történeti összefüggését — amit a szövegek ismeretlen összeszerkesztője nyilván szem előtt tartott — ezek nélkül is meg lehetett volna őrizni. Ezenkívül itt-ott tárgyi tévedések is előfordulnak, a mondatai pedig sok helyt nemcsak pongyolák és magyartalanok, hanem értelmetlenek is. Ilyen munkánál, amely az ifjúság számára készült, nagyobb gondot kellett volna fordítani a világos, helyes és magyaros stílusra. Így a magyar-
 rázó szöveg nem áll összhangban és nem is méltó Helbing Ferenc képeihez, melyek eredeti és finom ízlésről tanuskod-

nak s itt-ott (így pl. Attila kardja, Hadak útja, Emese álma) szép színhatásokkal is gyönyörködtetnek. A szép kiállításban megjelent képeskönyv így is hivatva van arra, hogy a fiatal magyar lelkeknek nemes élvezetet és tanulságot nyújtson s az ősi mondaköltészet képeit és alakjait elevenebbekké és színesebbekké varázsolja számukra. *m. gy.*

Komáromi János: A régi szerető.

A regény címe nem valami démont rejteget, kinek visszatérése új szeretők avancementjét zavarja meg: egy ártatlan, tavaszt sugárzó kislány ad a címnek nemes tartalmat. Az ifjúság, szépség, jóság és hűség lép frigyre egyéniségében s mikor a regény végén eltűnik szemünk elől, édes alakját, mint virágos ágat a szellő, hintázza tovább emlékezetünk. Benne van Gretchen ártatlansága és Solveigh hűsége s ami kellem az ifjúság fáján fakad, azzal az író pazarul virágozza föl ezt az üde kis teremtet. Úgy tetszik, nem is képzeletével teremtette: megalkotásánál szíve — emlékezett.

Ez a kislány szegény rokona a gazdag családból származó hősnek, kivel együtt nevelkedik. Gyermek-kori pajtások, „testvérké”, majd szerelmesek. Közükből áll azonban hősünk édesanyja, ki mindkettőjüknek más jövendőbelit szánt. A magasabb akarat érvényesül, annál inkább, mert a fiatalok részéről elősegíti ezt dac, szeszély, kötődés és az első szerelem megannyi ön- és egymást sanyargató eleme. A leány, a „testvérke” máshoz megy férjhez, jöllehet minden érzése és gondolata még az utolsó pillanatban is „pirulva kérdi” s kémleli „testvérbátyját”. A fiú is új szerelmet keres most s könnyen talál menyasszonyra. De jön a háború! A „testvérke” férje elesik; hősünk menyasszonya, a régi szeretők viszonyát megismerve, nem várja meg az orosz fogságban sýnlődő vőlegényt, hanem férjhez megy; az édesanyja, ki tán ezek után nem is ellenezné már a fiatalok házasságát, meghal. A régi szeretők maradnak csak meg s a régi szerelem. A Sors, ki ennyi akadályt eltávolított, úgy látszik, végül maga is belátta, hogy egymásnak vannak teremtve.

A regény ez extractumának — mint minden extractumnak — bizo-